

Cuprins

Prefață	9
Introducere	11
Partea întâi • Înțelegerea atenției	15
Capitolul 1 – A fi atent nu este chiar simplu!	17
Ce înseamnă să fii atent?	17
<i>Definiția</i>	17
<i>Rolul vârstei și al temperamentului</i>	18
<i>Atenția educată</i>	19
Lipsa de atenție, a fi distrat sau deficitul de atenție?	20
<i>A fi distrat</i>	20
<i>Rolul atenției în procesul de învățare</i>	21
<i>Deficitul de atenție</i>	24
Capitolul 2 – Atenția, o verigă din lanțul cognitiv	29
Localizarea atenției în creier	30
<i>Plasticitatea creierului</i>	30
<i>De la primitiv la cel mai elaborat</i>	30
<i>Selecția și distincția</i>	33
Atenția focalizată.....	34
<i>Atenția selectivă sau focalizată</i>	35
<i>Pilot automat sau comportament controlat?</i>	36
<i>Atenția susținută (sau concentrarea)</i>	38
Atenția deschisă sau difuză.....	39
Atenția divizată și distributivă.....	42
<i>A face mai multe lucruri simultan</i>	43
<i>Atenția și lumea digitală</i>	46
<i>Care sunt consecințele?</i>	47
<i>Ce este de făcut?</i>	48
Atenția și memoria.....	49
<i>Memoria de lucru</i>	50
<i>Atenția uneori înșelătoare</i>	51
Capitolul 3 – Atenția sub influență	57
Crearea unui mediu propice pentru atenție	58
Respectarea condițiilor fizice	60
<i>Ritmul</i>	60

<i>Vigilența</i>	61
<i>Rutina</i>	62
Dejucarea factorilor psihici	63
<i>Atenția atrasă de limbajul intern...</i>	63
<i>...și de ceea ce o interesează</i>	64
<i>Rolul particular al emoțiilor</i>	68
Partea a doua • A permite dezvoltarea atenției	73
Capitolul 1 – Atenția părintelui pentru copilul său	75
Îndrăzniți să vă puneți întrebări referitor la propria atenție... 76	76
<i>Copiii care suferă de lipsă de atenție</i>	77
<i>A-i acorda timp copilului</i>	78
Calitățile atenției acordate copilului dumneavoastră.....	80
<i>Calitatea prezenței</i>	80
<i>A-i acorda dragoste</i>	81
<i>Crearea unui climat de încredere reciprocă</i>	82
<i>Buna dispoziție, a ști să vă gestionați propriile emoții</i>	83
<i>A răspunde la nevoia de atenție a copilului</i>	84
<i>Empatie sau simpatie?</i>	86
Nu există copilul perfect, nici părintele perfect	88
<i>Renunțarea</i>	88
<i>A face un pas înapoi</i>	88
<i>Distragerea atenției</i>	89
<i>A fi creativ</i>	90
Capitolul 2 – Antrenamentul	93
Turul tehnicilor folosite.....	93
<i>Meditația trezește atenția</i>	94
<i>Yoga disciplinează atenția</i>	96
<i>Sofrologia leagă atenția de conștiință</i>	97
Introducerea exercițiilor în cotidian	97
Exerciții complete și vizualizări	99
<i>Ghidarea poziției corpului</i>	99
<i>Susținerea atenției în timpul exercițiilor</i>	100
<i>Antrenamentul</i>	101
Capitolul 3 – Împreună pe calea siguranței și a încrederii ..	103
Învățați să vă relaxați.....	104
<i>Respirați pentru a vă relaxa</i>	105
<i>Întărirea sentimentului de siguranță</i>	109

Activarea laturii pozitive	111
<i>Fiți atenți la calități</i>	112
<i>Ciclul pozitivului</i>	112
<i>Creierul și zâmbetul</i>	113
Proiectarea senină în viitor	115
<i>Previzualizarea – o etapă indispensabilă</i>	115
<i>Aptitudinea pentru schimbare</i>	116
<i>Inspirarea din modele pozitive: aspirații și visuri</i>	117
<i>Atenția către... și intenția</i>	118
Partea a treia • Cultivarea atenției copilului dumneavoastră. 123	
Capitolul 1 – Dezvoltarea atenției pentru sine	125
A fi atent la momentul prezent.....	126
<i>Concentrarea, mișcarea centripetă a atenției</i> <i>către sine</i>	126
<i>A ne mișca pentru a simți mai bine atunci când</i> <i>ne oprim</i>	130
<i>A face gesturi complicate pentru a capta atenția</i>	132
<i>Gesturile conștiente</i>	134
Cel mai bun aliat, respirația	136
<i>A ghida copilul</i>	136
<i>A fi conștienți de respirația dumneavoastră</i>	137
<i>A respira calmează și redă energie</i>	139
<i>Antrenarea atenției cu respirația cronometrată</i>	140
<i>A respira pentru a îmbunătăți memoria și concentrarea</i>	142
A acorda atenție propriului corp	144
<i>Identificarea, observarea... pentru a simți</i> <i>propriul corp</i>	145
<i>Senzațiile din interior</i>	146
<i>A resimți exprimarea emoțiilor în corp</i>	149
<i>Ascultarea nevoilor</i>	150
Capitolul 2 – A fi atent la ce este în jur	155
Impactul celor cinci simțuri	156
<i>A deschide toate ușile atenției</i>	157
A face diferența dintre atenția deschisă și atenția închisă... 160	
Contemplarea	162
Închiderea atenției	164

Capitolul 3 – Atenția la celălalt	169
Prezența	170
Dezvoltarea empatiei	171
Gestionarea emoțiilor	172
A comunica mai bine.....	173
<i>Gestionarea impulsivității</i>	174
<i>Gestionarea limitelor</i>	177
<i>Comunicarea într-un mod non-violent</i>	177
A fi atent la sine, a fi atent la celălalt: calea către o lume mai bună?	179
Bibliografie	183
Cercetări	183
Cărți	186

CAPITOLUL 1

A FI ATENT NU ESTE CHIAR SIMPLU!

„Atenția nu se dresează, ci se îmblânzește cu răbdare!”

J-P Lachaux²

În cuprins:

- Ce înseamnă să fii atent?
- Lipsa de atenție, a fi distrat sau deficitul de atenție

Ce așteptări avem noi de la atenția copiilor noștri? Când îi spunem „fii atent!”, el știe la ce trebuie să fie atent și cum să fie atent?

Ce înseamnă să fii atent?

Definiția

Atenția este capacitatea de a se concentra pe o persoană, pe un obiect sau pe o activitate. Ea joacă un rol de filtrare și de selecție pe o anumită parte a informației pe care ea o transportă către conștiință.

---

² *Le Cerveau attentif (Creierul atent)*

Atenția este o funcție mintală complexă, care leagă factorii fiziologici, psihici și de mediu înconjurător.

Cuvântul atenție își trage originile din latinul *attentio*, care este derivat din verbul *attendere*, care semnifică „a-și întoarce spiritul către“, „a se îndrepta către“. În limba engleză se solicită atenția prin *to attend*, ceea ce înseamnă a fi prezent, a asista. A fi atent la o persoană apropiată înseamnă a fi prezent alături de el: deoarece putem fi prezenți fizic, fiind în același timp absenți (pierduți în gândurile noastre...).

Atenția începe printr-un proces pasiv, prin recepția scurtă și neclară a unei multitudini de molecule și de raze care bombardează încontinuu receptorii senzoriali din corpul nostru, specializați în recepționarea informațiilor din mediul exterior sau interior. Creierul nostru tratează atâtia stimuli câți are posibilitatea să trateze.

Anumiți stimuli se evidențiază din lot printr-o triere savantă realizată de către creier. Percepțiile declanșează acțiuni, conexiuni mintale sau motrice, reorientarea sau rafinarea percepțiilor. Vom vedea ulterior că trierea se programează prin legăturile dintre diferitele funcții ale creierului, de la cele mai instinctive și inconștiente până la cele mai raționale și mai conștiente. Întregul efort de atenție (focalizarea), legat de sistemele de percepție și de motoarele de evaluare, de memorie, duce la activitatea neuronală, la activitatea conștientă.

Rolul vârstei și al temperamentului

Luăți orice copil care știe să meargă, cu vârsta cuprinsă între 2 și 3 ani, și duceți-l pe stradă. Lăsați-l să meargă singur. Ce se întâmplă? Veți constata că, pentru a proteja copilul de toate pericolele orașului, îl veți ajuta să își folosească atenția: să se oprească pe marginea trotuarului și să privească la stânga, la dreapta, să respecte culoarea

semaforului, să evite mizeriile aruncate pe jos, să îi spună bună ziua doamnei (pe care nu o văzuse, era un camion de gunoi mai interesant puțin mai departe), să nu adune pietricele frumoase de pe jos, deoarece sunt murdare etc. Încercați doar timp de câteva momente să vă poziționați la nivelul acestui copil, în mintea lui, cu centrele sale de interes și veți constata că atenția adultului și atenția copilului la diferite vârste sunt total diferite.

Nu îi putem cere unui copil de 18 luni același tip de atenție pe care o cerem unui copil de 6 ani. Argumentul de bun-simț nu este destul de bine evidențiat. De câte ori am văzut părinți care se enervează pentru că un copil nu stă locului? Uităm prea des că temperamentul copilului influențează modul în care acesta acordă sau primește atenție. Nu depinde doar de educația primită.

Stilul de atenție al unui copil este asemănător comportamentului său într-un magazin cu jucării. Unii copii au nevoie de timp pentru a atinge și pentru a examina fiecare jucărie una câte una, în timp ce alții sunt atât de ambalați încât vor să atingă cât mai multe jucării simultan.

Atenția educată

Ce este cel mai oripilant pentru dumneavoastră: această șosetă, aruncată în mijlocul holului. De ce Jules nu o aruncă în coșul cu rufe murdare? El nu înțelege că pentru dumneavoastră este important, că vă place să aveți casa ordonată?

Dar, în schimb, ați văzut zilele trecute cum Jules a lăsat o doamnă în vârstă să înainteze încet pe trotuar, în ciuda dorinței sale de a se da cu skateboardul? El a așteptat cu răbdare să o poată ocoli pe doamnă în siguranță.

Este o funcție vitală necesară pentru supraviețuire, părinții îi ghidează pe copii pentru a-i ajuta ulterior să se descurce

Observați-vă copilul

Pentru a vedea dacă are o lipsă de atenție în procesul de învățare, observați-vă copilul în timp ce își face temele.

- Ridică privirea la fiecare zgomot, la fiecare mișcare.
- Face zgomot într-un mod necontrolat, spre exemplu, lovește în mod regulat stiloul de masă sau bate din picior.
- A citit o pagină sau două, gândindu-se la altceva, astfel că nu are habar ce a citit.
- El spune că a ascultat, dar este incapabil să spună despre ce este vorba și nu a reținut nimic.
- Îi este greu să se concentreze asupra lecțiilor deoarece i se învârt ideile în minte.
- Se ambelează când are ceva de făcut (o compunere): un surplus de entuziasm, cu o revărsare de idei care generează un nivel de excitație internă incompatibil cu continuarea muncii în sine.
- Răspunsul pe care îl oferă nu are nicio legătură cu întrebarea care i-a fost adresată, uită enunțul (sau o parte a lui).

Către ce să își îndrepte atenția

A controla intrarea informațiilor printr-un proces de selecție va facilita tratarea ulterioară a informațiilor: focalizarea asupra unui singur aspect la un moment dat nu face posibilă saturarea memoriei de lucru, care este limitată ca durată și capacitate. O sarcină împărțită în elemente mici succesive va fi mult mai ușor de controlat.

Păstrați-vă în memorie „ce, cine, când, de ce?” pentru a-i explica copilului dumneavoastră direcția în care trebuie să își îndrepte memoria.

Ce?	Cine?	Când?	De ce?
Mesaj	Eu	Atunci când	Pentru a putea
Cuvinte	Tu	cineva mi se	executa o sarcină
Emoție	Cel care	adresează	Pentru a înțelege
Gest	se mișcă	Când sunt date	Pentru a memora
		instrucțiuni	Pentru a fugi sau
		Când sunt	pentru a mă proteja
		interpelat	

DE REȚINUT DIN ACEST CAPITOL

Creierul nostru nu poate să trateze toate informațiile care ajung la el. Capacitatea de selecție este complexă.

Atenția se educă și se formează.

Utilizat în procesele de învățare, gestul mental al atenției duce la o existență în mintea noastră, prin imagini, prin sunete, prin cuvinte, prin emoții și se conectează la legăturile memoriei.

Vă pot alerta referitor la lipsa de atenție a copilului dumneavoastră următoarele semne:

- încetineala cu care se lansează în îndeplinirea unei sarcini;
- dificultatea de a rezista în fața solicitărilor venite din jurul său;
- dificultatea de a rezista în fața propriilor preocupări (griji, îngrijorări, stări de visare, diferite dorințe);
- dificultatea de a rămâne mult timp concentrat;
- lipsa de memorie;
- faptul că adesea este distrat.